

תכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית בחטיבת הביניים (כיתות ז'-ט')

"לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין לבטל ממנה" (אבות ב, טז)

תכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית בחטיבת הביניים

תוכן העניינים

- [מבוא](#)
- [כיתה ז': משפחה, שורשים וקשר בין-דורי](#)
- [כיתה ח': בין חברים](#)
- [כיתה ט': הקהילה הקרובה](#)

כתיבה ועיבוד:	סימא גוטמן.
הערות ועריכה:	עמליה לואין, חנה ארז, מיכל ורדי.
צוות היגוי:	חנה ארז, יעל בריל, סימא גוטמן, עלי הייכל, מיכל ורדי, עמליה לואין, אפרת עמנואל, דנה פרידמן, אלירז קראוס, עדי שפירא.
עריכה לשונית:	אפרת חבה.

מבוא

התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית לחטיבת הביניים משלימה את החוליה החסרה בין [התכנית לבית הספר היסודי](#) ו[התכנית לחטיבה העליונה בבית הספר התיכון](#).

התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית בחטיבת הביניים מבוססת על תכנית הליבה של החינוך החברתי ועל התנסויות במעורבות חברתית המתקיימות בפועל ברבים מבתי הספר. התכנית מציעה דרכים להבנות את ההתנסויות וללוות אותן בתהליכי הכנה, בשיח ערכי ובעיבוד רפלקטיבי לקידום ההתפתחות האישית והמודעות הערכית של התלמידים.

התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית היא חלק בלתי-נפרד מתפיסת הלמידה המשמעותית, היוצרת מארג משולב של היבטים קוגניטיביים, רגשיים וחברתיים-ערכיים.

התכנית מפתחת את כל תפקודי הלומד וכן מיומנויות תוך-אישיות, בין-אישיות וחברתיות, ביטוי אישי ומימוש עצמי וגילוי מנהיגות ויזמות חברתית. התכנית תשולב באורח החיים הבית-ספרי ובתחומי הדעת, בשעות חינוך ובשעות הפרטניות.

מבנה התכנית לכיתות ז'-ט'

התכנית משלבת התנסות מעשית במעורבות חברתית עם למידה עיונית, ערכית ורגשית במסגרות שונות.

התכנית כוללת שני ממדים: **ממד מעשי** של התנסות פעילה במעורבות חברתית, ו**ממד עיוני** הכולל בעיקר שיעורים בכיתה (שיעורי חינוך ושיעורים בתחומי הדעת) וכן תהליכים מובנים של ליווי ההתנסות בעיבוד רפלקטיבי של ההתנסות, בשיח ערכי ובהרחבת הידע.

בכיתה ז', התכנית תתמקד במשפחה הגרעינית והמורחבת ובפעילות עם קשישים בקהילה.

בכיתה ח', התכנית תתמקד בכיתה כקבוצה חברתית ובפעילות עם בעלי צרכים מיוחדים.

בכיתה ט', התכנית תתמקד בהכרת הקהילה הקרובה כהכנה להתנסות במעורבות החברתית בכיתה י'.

כיתה ז' משפחה, שורשים וקשר בין-דורי	כיתה ח' בין חברים	כיתה ט' הקהילה הקרובה	
סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת.	סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת.	סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת.	הכנה לצוות החינוכי
5-3 שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ז'.	8-5 שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ח'.	4-3 שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ט'.	ממד עיוני
סדנות להורים ולבני משפחה.		4-3 שיעורי חינוך בכיתות – הכנה לכיתה י' (מתוך התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית לכיתות י')	
ליווי התלמידים (רצוי בשעות הפרטניות).	ליווי התלמידים (רצוי בשעות הפרטניות).	שיעורים בתחומי הדעת.	
התנסויות אישיות וקבוצתיות במשפחה ועם קשישים בקהילה.	משימות בכיתה, בבית הספר ובקהילה.	התנסויות קבוצתיות בקהילה, בליווי מבוגר משמעותי בקהילה.	ממד מעשי
אירוע מסכם.	אירוע מסכם.	אירוע מסכם.	

מבוא לתכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית*

אחת ממטרות החינוך היא: "לטפח מעורבות בחיי החברה הישראלית, נכונות לקבל תפקידים ולמלאם מתוך מסירות ואחריות, רצון לעזרה הדדית, תרומה לקהילה, התנדבות וחתימה לצדק חברתי במדינת ישראל" (חוק החינוך הממלכתי ה'תשס"ד).

מחקרים מצביעים על כך שמעורבות חברתית מגבירה תחושת עצמאות ושליטה, מעלה את הביטחון העצמי ואת היכולת האישית להיות פעיל משמעותית בקבלת החלטות (סדן, 1977; פלג, 2000). מעורבות בקהילה מחזקת את החוסן הנפשי ותורמת לצמצום התנהגויות סיכוניות (הראל, 2006). מעורבות והתנדבות מעלות שאיפות להשכלה גבוהה ומביאות לשיפור בהישגים ולהעלאת הדימוי העצמי והמוטיבציה (Johnson, Beebe, Mortimer & Snyder, 1998). חינוך למעורבות חברתית בגיל צעיר משפיע על התנדבות בעתיד ועל יחסם של בני נוער לחברה ולקהילה גם בבגרותם (Janoski, Wilson & Musick, 1998).

התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית נועדה לטפח את התלמיד להיות בוגר בעל תחושת ערך ומשמעות, בעל יכולת לניהול עצמי בשיקול דעת, בעל ערכים, המסוגל לתפקד כהלכה בסביבתו החברתית, המרגיש שייכות לקהילה, לחברה ולמדינה ואחריות כלפיהן והמוכן להשתתף בעיצובן ובבנייתן. התכנית מחנכת להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית במעגלים הולכים ומתרחבים, בהתאם לגיל הלומדים, על הרצף הנע מערנות לסובב, דרך השתתפות ושיתוף ועד לעשייה למען האחר ולמען הסביבה.

התכנית היא פיתוח של התכניות למחויבות אישית ולבגרות חברתית, והיא מבוססת על הגישה הפדגוגית של למידה אגב שירות (learning service) – שמישמת ברחבי העולם מראשית שנות השמונים של המאה שעברה. הגישה מקדמת תהליך של למידה משמעותית שכולל שלושה מרכיבים: שירות קהילתי משמעותי, תהליכים מובנים של עיבוד ההתנסות, ושל רפלקציה עליה ולימוד עיוני. התכנית מיועדת להוביל תהליכים של למידה משמעותית, להעצמת הלומד ולקידום מעורבות חברתית ואזרחית.

מטרות

מטרת-על

לטפח את התלמיד להיותו בוגר עצמאי, מעורב, בעל תודעה, רגישות חברתית וחוסן נפשי, אכפתי, אחראי ורואה במעורבות החברתית ערך ודרך חיים.

* מתוך [התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית לחינוך העל-יסודי, תשע"ה](#).

מטרות התכנית

1. לעורר בתלמידים מוטיבציה למעורבות ולאחריות חברתית, קהילתית ואזרחית פעילה ולמיצוי אישי וצמיחה אישית בהקשר של עשייה חברתית.
2. לסייע לתלמידים ולקבוצה בהתפתחותם האישית ובבניית זהותם החברתית והתרבותית במטרה לקדם תחושת ערך עצמי, שייכות לקהילה, לחברה ולמדינה ומחויבות כלפיהן.

הנחות יסוד

- א. הערכים כבוד האדם, מימוש עצמי, צדק חברתי, סולידריות ומעורבות ואחריות חברתית ואזרחית הם ערכי תשתית במערכת החינוך במדינת ישראל.
- ב. מעורבות חברתית פעילה תורמת לגיבוש זהותו האישית, הערכית והתרבותית של הפרט ולגיבוש זהותה של הקבוצה ותרבותה.
- ג. התנסות פעילה במצבי חיים המלווה בשיח ערכי ורפלקטיבי מקדמת למידה משמעותית על עצמי, על זולתי ועל החברה. מעורבות חברתית פעילה תורמת לתחושת ערך ומשמעות ולדימוי עצמי חיובי.
- ד. בוגר המממש את יכולותיו יהיה בעל מסוגלות גבוהה יותר לתרום לחברה.
- ה. מעורבות חברתית פעילה מעידה על מידה של אמפתיה ושל רגישות כלפי הזולת המתורגמות לעשייה.

עקרונות פעולה

- למידה משמעותית** – התכנית תהיה חלק מתכנית הלמידה המשמעותית ותכלול למידה עיונית המלווה בעשייה משמעותית.
- טיפול מיומנויות** – טיפוח מיומנויות וכישורים אישיים, בין-אישיים וחברתיים כבסיס להתפתחות אישית וכהכנה לתפקוד הולם בחברה.
- בחירה** – הבחירה בתחום המעורבות תהיה מבוססת על מודעות לנטיותיו של התלמיד, לצרכיו, וליוזמותיו.
- אינטגרטיביות** – שילוב הנושא בתחומי הדעת, בשעות פרטניות, בשעות חינוך ובחיים בבית הספר.
- רפלקציה** – עיבוד המשמעות הערכית של המעורבות החברתית לתלמיד, לקהילה ולחברה – במטרה לטפח רגישות לצרכי הזולת ומציאות חברתית ובחירה למעורבות כאורח חיים.
- שותפות** – שותפות בעלי תפקידים בתהליך המעורבות.
- פיתוח מקצועי** – פיתוח מקצועי מתמשך של המשתתפים בתכנית.

כיתה ז'

משפחה, שורשים וקשר בין-דורי

ציר חברתי: זהות אישית – חוליה בשרשרת הדורות.

ציר ערכי: משפחה, שורשים, כבוד למורשת, קשר בין-דורי.

ציר התפתחותי: מילדות לבגרות.

מעורבות חברתית: במשפחה הגרעינית והמורחבת ועם קשישים בקהילה.

בכיתה ז', חלק גדול מהתלמידים חוגגים בר מצווה או בת מצווה. זוהי הזדמנות לעסוק בסיפור המשפחתי, במורשת המשפחתית ובקשר הבין-דורי (בין היתר באמצעות עבודת שורשים) וכן בחיזוק השייכות, המעורבות והמחויבות של התלמידים למשפחותיהם.

לכן, תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ז' תתמקד במעגל המשפחה – המצומצמת והמורחבת – ובאחריות הנער למשפחה ולדורות הקודמים. כחלק מהעיסוק בערך הקשר הבין-דורי, מומלץ לקיים פעילות משותפת עם הסבים והסבתות של התלמידים ולערוך פעילויות משותפות עם אזרחים ותיקים בקהילה.

התכנית המומלצת כוללת שיח ערכי בשיעורי החינוך, סדנות משותפות להורים ולילדיהם, התנסויות אישיות והתנסויות קבוצתיות וכן שיח רפלקטיבי לעיבוד ההתנסויות. מומלץ לאתר בתכניות הלימודים בתחומי הדעת השונים נושאים ערכיים הקשורים למשפחה.

בתחילת השנה, חשוב לקיים סדנה למחנכים ולמורים בתחומי הדעת ולהדריך אותם להפעלה מושכלת של התכנית. בסוף השנה, מומלץ לקיים אירוע מסכם להצגת ההתנסויות והחווייות שנצברו במהלך השנה.

תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ז' מותאמת לתכני תכנית הליבה לשעות חינוך ולעקרונות תכנית חאלו"ם.

מטרות

- לפתח את מודעותם של התלמידים לחשיבות המסגרת המשפחתית ולחזק את הקשר ואת המחויבות שלהם למשפחותיהם.
- להעניק לתלמידים הזדמנות להתנסות במעורבות חברתית בהקשר המשפחתי הרחב.
- לפתח בתלמיד מודעות עצמית ליכולות ולחוזקות ומיומנויות של ניהול עצמי באמצעות התנסות במעורבות חברתית במשפחה.

התהליך החינוכי

בכל בית ספר, רכז החינוך החברתי, עם רכזת השכבה, היועצת ומחנכי הכיתות, יבנה תכנית שנתית שכבתית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית.

מסגרת פעילות	תכני פעילות	מועד פעילות	פעילויות לבחירה
1. סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת	המחנכים, וכן מורים ובעלי תפקידים רלוונטיים, ישתתפו בתחילת השנה בסדנה להפעלה מושכלת של התכנית. אפשר להעלות לדיון בסדנה את מקומה של המשפחה בחברה הישראלית ובעיצוב עולם הערכים של הנוער.	בימי היערכות או בתחילת שנת הלימודים	מצגת מעורבות חברתית לחט"ב
2. שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ז'	המחנכים יקיימו בכיתותיהם 3-5 שיעורי חינוך שיעסקו בשיח ערכי על מחויבויותיהם של התלמידים למשפחותיהם ויכינו אותם למילוי משימות במשפחה.	במהלך השנה	- משפחה (מינהל ח"ן) – בירור שייכות למשפחה - חלונות במשפחה (מינהל ח"ן) – המשפחה כמסגרת להעברת מסורת - שבזכותם אני קיים (תרבות ישראל) – ערכים במשפחה
3. סדנות להורים ולבני משפחה	- סדנה משותפת לתלמידים ולהורים: ערכים במשפחה, בחירת משימות, תכנון פעילות קהילתית משותפת. - מפגש עם סבים וסבתות.	בתחילת השנה במהלך השנה	ערב הורים-תלמידים: ערכים ומשימות במשפחה
4. ליווי התלמידים (רצוי בשעות הפרטניות)	- מומלץ שהמחנכים ישובצו לשעות פרטניות ייעודיות למעורבות החברתית. - מומלץ שהמחנכים יבנו עם כל אחד מהתלמידים תכנית אישית למשימות במשפחה (עד 13 משימות), בהתאמה לנטיותיו, לרצונותיו ולהקשר המשפחתי של כל תלמיד. - מומלץ שהמחנכים ילוו את התלמידים לאורך השנה במהלך ביצוע המשימות ויקיימו אתם שיחות אישיות או שיחות בקבוצות קטנות לצורך מעקב, עיבוד ורפלקציה.	בתחילת השנה בתחילת השנה במהלך השנה	טבלת פעילויות לשעה הפרטנית
5. התנסויות קבוצתיות	פעילויות קבוצתיות או כיתתיות של תרומה לקשישים בקהילה: בבתי אבות, במועדונים או במרכזי קשישים הסמוכים לבית הספר. מומלץ לקיים 3-4 פעילויות בשנה ולשלב הורים בתכנון הפעילויות ובביצוען.	במהלך השנה – לקראת חגים ומועדים	הכנה לפעילות עם קשישים
6. אירוע מסכם	שיתוף השכבה, בית הספר ומשפחות התלמידים בחוויות ובמסקנות מההתנסויות במעורבות החברתית במהלך השנה.	בסוף השנה	שיתוף הסביבה בתהליך השנתי ובסיכומו

ערב הורים-תלמידים: ערכים ומשימות במשפחה*

מטרות

1. לקיים שיח משותף של הורים וילדים על ערכים במשפחה.
2. ליצור מחויבות משותפת של התלמידים ושל הוריהם לתכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית.
3. להבנות את ההתנסות במעורבות חברתית בתהליך המשותף להורים ולילדיהם.

הזמן הדרוש: כשלוש שעות. אפשר לפצל את הסדנה לשני מפגשים. אפשר לבחור לקיים רק חלק מהשלבים.

הכנה

על המחנך למפות את תלמידי הכיתה ולזהות ילדים יתומים, ילדים להורים גרושים או פרודים, ילדים החיים בפנימיות ועוד. מהלך הסדנה ייבנה בהתאם לתמונה שתתקבל, במגמה לוודא שכל התלמידים ירגישו שייכים לה ומורווחים ממנה. בהיוועצות משותפת עם הצוות הבין-מקצועי בבית הספר ועם התלמיד, אפשר לשקול הזמנת מבוגר משמעותי אחר. כמו כן, אפשר להוסיף או לשנות אירועים בסדנה כך שתתאים למאפייני המשתתפים.

פתיחה

בפתיחת המפגש, נציג בית הספר יציג את המיקוד של תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית בכיתה ז': **חיזוק השייכות, המעורבות והמחויבות של התלמידים למשפחותיהם הגרעיניות והמורחבות.**

המפגש מתקיים סביב שולחנות עגולים שסביבם יושבים הורים וילדים במעורב, 8-10 משתתפים סביב כל שולחן, בהם לפחות שני הורים (או מבוגרים משמעותיים אחרים) ושני תלמידים. הורים וילדיהם יכולים לשבת יחד או לחוד.

שלב א': ערכים משותפים

המנחה יבקש שכל אחד מהמשתתפים ירשום שלושה ערכים שחשובים לו. אפשר לעשות זאת באמצעות קלפי ערכים (נספח 1).

כל קבוצה תגבש רשימה של שלושה ערכים משותפים.

לאחר מכן, יערך סבב בקבוצה שבו כל אחד יספר כיצד אחד הערכים שברשימה בא לידי ביטוי במשפחה שלו.

שלב ב': תיאום ציפיות

כל קבוצה תקבל שני גיליונות נייר גדולים:

* מבוסס על הסדנה "חנוך לנער על-פי דרכו", חוברת ניגונים והפעלות בחינוך ערכי עבור תלמידים, הורים ומורים, בהוצאת מלי"ץ, 1994.

מה הורים חייבים לילדיהם	
תשובות הילדים	תשובות המבוגרים

מה ילדים חייבים להוריהם	
תשובות הילדים	תשובות המבוגרים

כל אחד מהמשתתפים ירשום את תשובותיו על הגיליונות.

המנחה יבקש מהמשתתפים להשוות בין תשובות ההורים לתשובות הילדים ולאתר נקודות הסכמה ונקודות מחלוקת.

שלב ג': לימוד מקורות

המנחה יחלק למשתתפים את דף המקורות (נספח 2). לאחר קריאת הקטע הראשון בדף, המנחה יברר עם המשתתפים אם הם מסכימים עם הטענה ש"האב משתתף בצער הבנים אבל הבנים אינם משתתפים בצער האב". במילים אחרות, שההורים חשים יותר אחריות כלפי ילדיהם מאשר הילדים חשים כלפי הוריהם.

לאחר קריאת הקטע השני, שמפרט את חובות ההורים לילדים, כל קבוצה תשווה בין הכתוב בקטע לבין מה שכתבה בגיליון הראשון שלה. חשוב להסביר שעל-פי הקטע, ההורים מחויבים להכשיר את ילדיהם לעצמאות בכך שידאגו ללמד אותם תורה (השכלה, בסיס ידע ופיתוח יכולת אינטלקטואלית), אומנות (מקצוע) ושחייה (הישרדות), ובסופו של דבר להכשיר את הילדים להקים משפחה משלהם.

לאחר קריאת הקטע השלישי, שמתאר את חובות הילדים להורים, כל קבוצה תשווה בין הכתוב בקטע לבין מה שכתבה בגיליון השני שלה. חשוב להסביר שלפי הקטע, על הילדים מוטל לכבד את ההורים, לשמוע בקולם, בדרך כלל, ולדאוג להם – גם כשאננם חשים שהם חייבים לעשות זאת.

לסיכום, אפשר לראות שהנטייה הטבעית של ההורים היא "להשתתף בצער הבנים", לראות בילדיהם חלק מהם ולא בני אדם עצמאיים. לכן מוטל עליהם להביא את ילדיהם לשחרור מהתלות בהם, במטרה להעניק להם, בסופו של התהליך החינוכי, עצמאות מוחלטת. לעומת זאת, נטייתם של הילדים היא "לא להשתתף בצער האב" – לשאוף לעצמאות ולניתוק מעול ההורים. לכן מוטל עליהם לכבד את ההורים, במודעות לכך שעצם קיומם הוא תוצאה של מעשי הוריהם ושל נכונותם להשקיע בהם משאבים של אהבה, של זמן, של כסף ושל כוח.

שלב ד': אירועים במשפחה

כל קבוצה תקבל כרטיס אירוע (נספח 3), תדון בו ותציע פתרון לסוגיה המועלית בו.

לאחר מכן, כל קבוצה תציג את האירוע שעסקה בו בפני המליאה.

בעקבות כל הצגה, אפשר לפתח דיון בדרכים להתמודדות עם הבעיות העולות מהאירועים. חשוב לעודד את המשתתפים להביא דוגמות מחייהם האישיים.

שאלות לדיון

- באיזו מידה בני נוער מחויבים לתרום למשפחה? (ילדי פנימיות או משפחות אומנה יתייחסו למסגרת שבה הם נמצאים).
- כיצד אפשר לאזן בין רצון הנער לעצמאות ולפרטיות לבין מחויבויותיו למשפחתו?
- מה קל יותר – לתרום למשפחה או לתרום לאנשים מחוץ למשפחה? מדוע?

שלב ה': משימות משפחתיות

המנחה יסביר למשתתפים שהמעורבות החברתית בשנה זו תהיה במסגרת המשפחה.

ההורים ישבו בקבוצות קטנות (ללא התלמידים) ויגבשו רשימה של משימות מעורבות חברתית במשפחה עבור ילדיהם, אגב דיון בשאלות אלו:

- אילו תכונות אתם מעוניינים לחזק בילדכם?
 - אילו כישורים אתם מעוניינים לפתח בילדכם?
 - אילו משימות בבית ובקהילה יכולות לחזק תכונות אלו?
 - אילו משימות בבית או בקהילה יכולות לתרום לפיתוח הכישורים של ילדכם?
 - אילו סיבות עלולות למנוע מילדכם לבחור במשימות אלו?
 - כיצד תפעלו כדי לשכנע אותו לבחור במשימות אלו?
 - כיצד תוכלו לסייע לילדכם בביצוע משימות אלו?
- התלמידים ישבו בקבוצות נפרדות (ללא ההורים) ויגבשו רשימה של משימות מעורבות חברתית במשפחה, אגב דיון בשאלות אלו:
- אילו כישורים ותכונות שיש בכם אתם מעוניינים לחזק במסגרת ההתנסות במעורבות חברתית?
 - אילו משימות בבית או בקהילה יכולות לתרום לחיזוק כישורים ותכונות אלו?
 - אילו סיבות עלולות למנוע מכם לבחור במשימות אלו?

- מה ישכנע אתכם לבחור במשימות אלו?
 - לאיזה סיוע מההורים אתם זקוקים כדי שתוכלו לבצע משימות אלו?
- המנחה יאסוף את תשובות ההורים והתלמידים וירכז על הלוח רשימה של המשימות שהציעו. לאחר מכן, כל משפחה תשב יחד ותגבש רשימה של משימות המתאימות לה - משימות משני סוגים:
- א. משימות של הילדים בתוך הבית, בתחומים כגון: עזרה בעבודות בית, טיפול באחים קטנים וכדומה.
- ב. משימות משותפות של הורה וילד מחוץ לבית, בתחומים כגון: עזרה לנזקקים, השתתפות בארגון אירועים קהילתיים וכדומה.
- כל משפחה תערוך רשימה של עד 12-13 משימות ספציפיות ותגיש למנחה. אפשר להעלות את רשימת המשימות על קובץ מקוון משותף ולהקריין בפני כולם או להעביר לכל המשתתפים.

שלב ו': סיכום

המנחה יבקש מכל אחד מהמשתתפים – הורים וילדים – למלא בכתב את כרטיס המשימה:

3 רוחים למשפחה מתכנית המשימות:
2 קשיים צפויים במהלך ביצוע המשימות:
1 "טיפ" להצלחה בביצוע המשימות:

המנחה יערוך סבב בין המשתתפים שבו כל משתתף יציין נקודה אחת בסדנה שהייתה משמעותית עבורו וכן יציע "טיפ" להצלחת התכנית.

- שייכות
- כבוד האדם
- שוויון
- ערך החיים
- יושר והגיונות
- משפחה
- חברות
- נתינה
- סובלנות
- קבלת האחר
- כבוד למורשת
- אהבת הארץ
- אחריות
- עזרה לזולת
- צדק וצדקה
- התחשבות
- ערבות הדדית
- מעורבות חברתית
- מוסר עבודה
- חירות הבחירה
- מצוינות
- מנהיגות

השתתפות בצער האב

אל הרבי מקוצק בא איש אחד והתלונן על בניו שאינם תומכים בידו על שום שמחמת זקנתו, אינו יכול עוד להתעסק באומנות. "תמיד יגעתי בשבילים ועכשיו אינם משגיחים בי". נשא הרבי את עיניו למרום ושתק. "כך הוא", אמר אחרי כן בלחש, "האב משתתף בצער הבנים, אבל הבנים אינם משתתפים בצער האב". (מתוך: מרטין בובר, אור הגנוז, הוצאת שוקן, ירושלים, 2005).

חובות ההורים כלפי הילדים

שנו רבותינו:

האב חייב בבנו למולו ולפדותו וללמדו תורה ולהשיאו אישה וללמדו אומנות, ויש אומרים אף להשיטו במים.

(קידושין כט ע"א)

חובות הילדים כלפי ההורים

"כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, יב)

"איש אמו ואביו תיראו" (ויקרא יט, א)

איזהו מורא ואיזהו כיבוד?

מורא: לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו.

כיבוד: מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא.

(קידושין לא ע"ב)

אירוע 1

בבית קולנוע בעיר מוקרן סרט שאסף רוצה מאוד לראות. הוא הצליח לשכנע את חברו הטוב ערן לוותר על חוג רובוטיקה כדי ללכת אתו לסרט אחר הצהריים. אולם, כשאסף הגיע הביתה, נכונה לו הפתעה לא-נעימה: אימא שלו הזכירה לו שהבטיח להישאר בבית ולשמור על רונית הקטנה. אבא בחו"ל ואימא חייבת לצאת לעבודתה כאחות בבית החולים במשמרת אחר הצהריים.

מה אסף יעשה?

הציעו שני טיעונים התומכים בבקשתה של אימא של אסף.

הציעו שני טיעונים התומכים בעמדתו של אסף.

גבשו את עמדתכם והכינו את האירוע להצגה לפני יתר המשתתפים.

אירוע 2

מיקי שונא לשטוף כלים.

הוריו אינם מוכנים לוותר לו. הם טוענים שהוא חייב לקחת חלק בחובות המשותפות של עבודות הבית.

מיקי טוען שהוא דואג לסדר ולניקיון בחדרו ואין סיבה שהוא ישתתף גם בעבודות הבית האחרות.

מה מיקי יעשה?

הציעו שני טיעונים התומכים בדרישתם של הוריו של מיקי.

הציעו שני טיעונים התומכים בעמדתו של מיקי.

הציעו פתרון למחלוקת שבין מיקי להוריו והכינו את האירוע להצגה לפני יתר המשתתפים.

אירוע 3

לשירה יש מחר מבחן גדול בהיסטוריה.

אבא נזכר ברגע האחרון שמחר יש גם יום הולדת לאימא. הוא מבקש משירה לאפות עוגה לכבוד יום ההולדת.

אם שירה תאפה את העוגה, לא יהיה לה מספיק זמן ללמוד למבחן.

מה שירה תעשה?

הציעו שני טיעונים התומכים בלמידה למבחן ושני טיעונים התומכים באפיית העוגה.

גבשו את עמדתכם והכינו את האירוע להצגה לפני יתר המשתתפים.

אירוע 4:

החדר של נועה תמיד מבולגן.

היום אימא איבדה את הסבלנות והיא דורשת מנועה לסדר את החדר עכשיו ומיד.

נועה טוענת שהחדר שלה הוא עניינה הפרטי ואין שום סיבה שאמה תתערב ותדרוש ממנה לסדר את החדר.

מה נועה תעשה?

הציעו שני טיעונים התומכים בעמדתה של נועה ושני טיעונים התומכים בעמדתה של אמה.

גבשו את עמדתכם והכינו את האירוע להצגה לפני יתר המשתתפים.

הכנה לפעילות בבית אבות או במועדון קשישים

מטרה: לתכנן עם התלמידים פעילות קבוצתית עם קשישים.

המנחה יבקש מהמשתתפים לספר על מפגשים שלהם עם קשישים במשפחתם ובקהילה.

בפתיחת הדיון, אפשר להקרין סרט קצר על יחסם של בני נוער לקשישים: [נוער למען קשישים](#).

המנחה יקיים דיון בשאלות אלו:

- מדוע חשוב לקיים פעילות עם קשישים?
- מה מאפיין אוכלוסייה זו?
- מה חסר לקשישים? מהם הצרכים שלהם?
- מה אנחנו רוצים לגרום להם? מה המטרות שלנו בפעילות אתם?
- איך נדע שהצלחנו בפעילות?
- היכן הפעילות תתבצע?
- מתי הפעילות תתבצע?
- אילו סוגי פעילות אפשר להציע? (משחקים, שירים, שיחות, פעילות יצירה)
- מהם היתרונות והחסרונות שבכל סוג של פעילות?

המנחה והמשתתפים יבחרו בסוג פעילות מועדף.

המנחה והמשתתפים יערכו רשימה של משימות שיש לבצע להכנת הפעילות.

המנחה יחלק את הכיתה לקבוצות משימה לתכנן הפעילות ולהכנתה בהתאם לפעילות שנבחרה.

חשוב להקפיד שכל התלמידים ישותפו במשימות ושלכל תלמיד יהיה תפקיד.

המנחה יעקוב אחר ביצוע המשימות ויוודא את השלמתן.

דוגמה ליזמות לפעילות בבית אבות: [פעילות חברתית לקשישים בבית אבות "עמל" בשרון](#).

כיתה ח' בין חברים

ציר חברתי: זהות קבוצתית וקהילתית.

ציר ערכי: חברות, שייכות, אכפתיות, הגינות, אמינות, התחשבות.

ציר התפתחותי: חברות בקבוצת השווים.

מעורבות חברתית: בין בני נוער – בכיתה, בבית הספר ובקהילה.

בכיתה ח', בני הנוער עסוקים בבניית העולם החברתי שלהם. זו הזדמנות להעלות למודעותם ערכים חברתיים, כדוגמת אכפתיות, הגינות ועזרה לזולת, ולסייע להם לפתח כישורים חברתיים ולרכוש מיומנויות תקשורת, הידברות, שיתוף פעולה ועבודת צוות.

לכן, בהלימה לתכנית הליבה לשעות החינוך, תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ח' תתמקד **במעגל החברות** בכיתה ובבית הספר. בשיעורי חינוך, התלמידים יעסקו בנושאים כגון: דימוי עצמי וסנגור עצמי, יחס לשונה, סטריאוטיפים ודעות קדומות, הכלה ואחריות חברתית. התלמידים יודרכו כיצד לזהות צרכים בכיתת האם: תלמידים נזקקים מבחינה חברתית, לימודית או כלכלית, בעיות חברתיות בכיתה, עיצוב הסביבה וניקיונה וכדומה. בהמשך לכך, התלמידים יחולקו לצוותי משימה של ערבות הדדית למתן מענה לצרכים, כגון: עזרה בלימודים, תמיכה חברתית, סיוע לחולים, שמירה על זכויות התלמידים, משכיני שלום, שומרים ברשת וכדומה.

במטרה להרחיב את מימוש ערכי האחריות החברתית, מומלץ לקיים פעילות משותפת עם בני נוער בשכבה או מחוץ לבית הספר – בעלי צרכים מיוחדים, תלמידי החינוך המיוחד, בנים למשפחות חד-הוריות וכדומה.

התכנית המומלצת כוללת שיח ערכי בשיעורי חינוך, התנסויות אישיות והתנסויות קבוצתיות, וכן שיח רפלקטיבי לעיבוד ההתנסויות.

בתחילת השנה, חשוב לקיים סדנה למחנכים ולמורים בתחומי הדעת להפעלה מושכלת של התכנית. בסוף השנה, מומלץ לקיים אירוע מסכם להצגת ההתנסויות והחוויית שנצברו במהלך השנה.

תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ח' מותאמת לתכני תכנית הליבה לשעות החינוך ולעקרונות תכנית חאלו"ם.

מטרות

- לפתח תחושת שייכות ואחריות לקבוצת השווים בכיתה ובבית הספר.
- לפתח מיומנויות חברתיות ולחזק נורמות קבוצתיות ערכיות.
- להעניק לתלמידים הזדמנות להתנסות במעורבות חברתית בהקשר החברתי שלהם בכיתה ובבית הספר.
- לפתח בתלמידים מודעות עצמית ליכולות ולחוזקות ומיומנויות של ניהול עצמי באמצעות ההתנסות במעורבות חברתית בכיתה ובבית הספר.

תהליך חינוכי

- בכל בית ספר, רכז החינוך החברתי או רכז המעורבות החברתית, עם רכזת השכבה, היועצת ומחנכי הכיתות, יבנה תכנית שנתית שכבתית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית.

מסגרת פעילות	תכני פעילות	מועד פעילות	פעילויות לבחירה
7. סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת	המחנכים, וכן מורים ובעלי תפקידים רלוונטיים, ישתתפו בתחילת השנה בסדנה להפעלה מושכלת של התכנית. מומלץ לעסוק בסדנה בכיתה כקבוצה חברתית ובתהליכי התערבות בקבוצה בגיל ההתבגרות.	בימי היערכות או בתחילת שנת הלימודים	מצגת מעורבות חברתית לחט"ב
8. שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ח'	המחנכים יקיימו בכיתותיהם שיעורי חינוך שיעסקו בחברות, בערכים חברתיים, בסטריאוטיפים, בהתמודדות עם לחץ חברתי ובאחריותם של התלמידים כלפי עמיתיהם וכלפי הקבוצה.	במהלך השנה	- על סדר היום 123: מקום לכולם – האחר הוא אני – לקידום חברת מופת, פעילות 1: מקום בכיתה – שונות בכיתה חברות אחד בשביל כולם כולם בשביל אחד משתפים פעולה בקבוצה מתי דרוש שיתוף פעולה המעגל משחק הסימנים חי בתוכנו כאחד משלנו אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו
9. משימות בכיתה, בבית הספר ובקהילה	- מומלץ שהמחנכים יבנו תכנית להתנסות במעורבות חברתית עם תלמידי כיתתם, במליאת הכיתה ובקבוצות קטנות, בהתאמה לנטיותיהם, לרצונותיהם ולרעיונותיהם של התלמידים. התלמידים יחולקו לקבוצות משימה (תלמידים למען תלמידים בכיתה ובבית הספר). המשימות יתבצעו לאורך השנה. - בנוסף, מוצע שהמחנכים יתכננו עם תלמידי כיתתם סדרת פעילויות כיתתיות משותפות עם אוכלוסיית ילדים, בני נוער בשכבה או בני נוער מחוץ לבית הספר (בעלי צרכים מיוחדים, תלמידי החינוך המיוחד, בנים למשפחות חד-הוריות וכדומה).	במהלך השנה	מתי עשית משהו בשביל משהו אמצעים לאיתור צרכים, בתוך החוברת: מרכז למנהיגות נוער ברשות – תכנית הכשרה, פעילות מס' 35 יוזמה – כל אחד יכול, בתוך החוברת: חברת תלמידים פעילה ויוזמת הכנה לפעילות עם בעלי צרכים מיוחדים
10. ליווי התלמידים (רצוי בשעות הפרטניות)	- מומלץ שהמחנכים ישובצו לשעות פרטניות ייעודיות למעורבות החברתית. - מומלץ שמחנכים יפעלו לחיזוק הדימוי העצמי והגיבוש של התלמידים בכיתה באמצעות שיח רפלקטיבי.	בתחילת השנה במהלך השנה	טבלת פעילויות לשעה הפרטנית
11. אירוע מסכם	שיתוף השכבה, בית הספר ומשפחות התלמידים בחוויות ובמסקנות מההתנסויות במעורבות החברתית במהלך השנה.	בסוף השנה	שיתוף הסביבה בתהליך השנתי ובסיכומו

מתי עשית משהו בשביל מישהו

מטרות

1. להעלות למודעות המשתתפים את הנורמות החברתיות המקובלות בכיתה שלהם.
2. להביא את המשתתפים להציע יוזמות למעורבות חברתית בכיתה.

מהלך הפעילות

המנחה יבקש מהמשתתפים לחשוב על מעשה טוב שעשו עבור מישהו מחבריהם לכיתה בזמן האחרון ולתאר אותו בכתב. אין צורך לשתף.

המנחה יקרין את הסרט הקצר "[עזרה הדדית בבית הספר](#)".

לפני הצפייה, המנחה יחלק למשתתפים טבלה (נספח 1) ויבקש מהם לזהות את המעשים הטובים המופיעים בסרט, את העוזרים ואת הנעזרים, ולרשום בטבלה.

אפשר למלא את הטבלה בצורה מקוונת על קובץ גוגלדוקס.

לאחר הצפייה, המשתתפים ישבו בקבוצות קטנות, ישוו בין הרשימות ויגבשו רשימה משותפת. לאחר מכן ידונו בשאלה אם המעשים הללו מקובלים בכיתה שלהם, ואם לא, כיצד אפשר לעשות אותם למקובלים בכיתה.

שאלות לדיון במליאה

1. מה הרגשתם כשראיתם את הסרט? אילו מחשבות הוא העלה בכם? אילו שאלות הוא עורר?
 2. איזו סיטואציה ריגשה אתכם במיוחד? מדוע?
 3. בכל סיטואציה – איך מרגיש העוזר? איך מרגיש הנעזר? מהם המחירים שכל אחד מהם משלם?
 4. ספרו על מצבים דומים שנתקלתם בהם כעוזרים או כנעזרים.
 5. אילו מהמעשים מקובלים אצלנו בכיתה? מה אינו מקובל?
- המנחה יבקש מכל קבוצה להציג את הכללים שהיא הציעה, הכיתה תגבש 4-5 כללים מוסכמים.
- בעקבות הדיון, המנחה יבקש מהמשתתפים להעלות רעיונות ויוזמות לעזרה הדדית בכיתה.
- בסיום הדיון, המנחה יחלק את הכיתה לצוותי משימה על-פי תחומי העניין של המשתתפים, כגון: חונכות לימודית, תמיכה חברתית, גישור ופישור, ניקיון וסביבה, עזרה לצוות העובדים בבית הספר. כל צוות יבנה לעצמו תכנית למעורבות חברתית בתחומו.

נספח 1: עזרה הדדית בבית הספר

משימה אישית

1. ערכו רשימה של מעשים טובים שאתם מזהים בסרט ורשמו בטבלה.
2. ציינו ליד כל מעשה טוב אם הייתם שותפים פעם למעשה כזה, כעוזרים או כנעזרים.

מעשה טוב	העוזר	הנעזר	גם אני עזרתי	גם אני נעזרתי
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				

משימה קבוצתית

- ציינו ליד כל מעשה טוב אם הוא מעשה המקובל בכיתה, ואם לא, איך אפשר לעשותו למקובל.
- הציעו שלושה כללים מחייבים לעזרה הדדית בכיתה.

פעילות הכנה לפעילות עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים

מטרה

לתכנן עם התלמידים התנסות במעורבות חברתית עם ילדים בעלי צרכים מיוחדים.

מהלך הפעילות

המנחה יבקש מהמשתתפים לספר על מפגשים שלהם עם בעלי צרכים מיוחדים.

בפתיחת הדיון, אפשר להקרין סרט קצר על "[כנפים של קרמבו](#)" – תנועת נוער לילדים ולנוער בעלי צרכים מיוחדים.

רצוי להזמין דובר מטעם המקום שבו מתוכננת הפעילות כדי לתת לתלמידים רקע על האוכלוסייה, על מאפייניה ועל הצרכים שלה.

לאחר מכן, המנחה יקיים דיון בשאלות אלו:

- מדוע חשוב לקיים פעילות עם ילדים ובני נוער בעלי צרכים מיוחדים?
- מה מאפיין אותם?
- מה חסר להם? מהם הצרכים שלהם?
- מה אנחנו רוצים לגרום להם? מה המטרות שלנו?
- איך נדע שהצלחנו בפעילות?
- היכן תתבצע הפעילות?
- מתי תתבצע הפעילות?
- אילו סוגי פעילות אפשר להציע?
- מהם היתרונות והחסרונות שבכל סוג של פעילות?

המנחה והמשתתפים יבחרו בסוג פעילות מועדף.

המנחה והמשתתפים יערכו רשימה של משימות שיש לבצע להכנת הפעילות.

המנחה יחלק את הכיתה לקבוצות משימה לתכנון הפעילות ולהכנתה בהתאם לפעילות שנבחרה.

חשוב להקפיד על כך שכל התלמידים ישותפו במשימות ושכלל תלמיד יהיה תפקיד.

המנחה יעקוב אחר ביצוע המשימות ויודא את השלמתן.

כיתה ט'

הקהילה הקרובה

ציר חברתי: זהות יהודית, ישראלית, לאומית ותרבותית.

ציר ערכי: סובלנות, שכנות טובה, שייכות, סולידריות, ערכות הדדיות.

ציר התפתחותי: זהות אישית.

מעורבות חברתית: בקהילה הקרובה.

כיתה ט' היא הכיתה האחרונה בחטיבת הביניים. בשנה זו, התלמידים עסוקים בשאלות של זהות ושייכות ובבירור עצמי של נטיות ושל העדפות לקראת המעבר לחטיבה העליונה. תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית בשנה זו משמשת הזדמנות לקיום בירור אישי עם התלמידים כהכנה למצופה מהם בכיתה י' ולבחירת מסלול מעורבות חברתית המתאים ביותר לקידום צורכיהם ושאיופיהם.

בשנה זו, מומלץ לברר את המשמעות הרגשית והערכית של המעורבות החברתית, לעסוק בקשר שבין הצרכים של הפרט לבין צורכי הקהילה, ולתרגל תהליכי בחירה בתחום מעורבות חברתית שיתרום בצורה מיטבית להתפתחות האישית של כל תלמיד ושבכל תלמיד יוכל לתת ביטוי לכישוריו וליכולותיו.

לכן, תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ט' תתמקד בהכנת התלמידים למחויבויותיהם החל מכיתה י', בחיזוק ההיבטים העיוניים והערכיים של התכנית ובהתנסות קבוצתית במעורבות חברתית בקהילה הקרובה – אגב קיום שיח רפלקטיבי על ההשפעה הרגשית של התרומה לקהילה על זהותו של הפרט ועל דימויו העצמי.

התכנית ממליצה לקיים דיונים ערכיים על חשיבותה של המעורבות החברתית ושיחות לקידום המוטיבציה להתנסות במעורבות חברתית במחצית הראשונה של השנה, בשיעורי חינוך ובשיעורים בתחומי הדעת.

המחצית השנייה של השנה תוקדש להתנסות מעשית קבוצתית במוסדות ובארגונים בקהילה, בהנחיית חונך מבוגר (עובד, מתנדב או גמלאי) מתחום ההתנסות (כגון: שירותי רווחה, שיפור פני העיר, מרכזים קהילתיים, מוסדות דת, מוסדות בריאות, מוסדות וארגונים לבעלי צרכים מיוחדים). במפגשים הראשונים, התלמידים ילמדו על תחום העיסוק של החונך, ובהמשך יבנו אתו מיזם חברתי. החונכים בתחומי ההתנסות השונים ילוו את התלמידים במהלך ביצוע המשימות ויקיימו אתם שיחות בקבוצות קטנות לצורך מעקב, עיבוד ורפלקציה. בתחילת השנה, חשוב לקיים סדנה למחנכים להפעלה מושכלת של התכנית. בסוף השנה, מומלץ לקיים אירוע מסכם להצגת ההתנסויות והחווייות שנצברו במהלך השנה.

תכנית ההתפתחות האישית והמעורבות החברתית לכיתה ט' מותאמת לתכני תכנית הליבה לשעות החינוך ולעקרונות תכנית חאלו"ם.

מטרות

- לפתח את מודעותם של התלמידים לחשיבות ההתנסות במעורבות חברתית להתפתחותם האישית ולפיתוח תחושת השייכות שלהם לקהילה הסובבת.
- להעניק לתלמידים הזדמנות להתנסות במעורבות חברתית כבסיס לבחירת תחום התנסות מתאים בכיתה י'.
- לפתח בתלמידים מודעות עצמית ליכולות ולחוזקות ומיומנויות של ניהול עצמי.

תהליך חינוכי

- בכל בית ספר, רכז החינוך החברתי או רכז המעורבות החברתית, עם רכזת השכבה, היועצת ומחנכי הכיתות, יבנה תכנית שנתית שכבתית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית.
- מומלץ ליצור קשר עם רכזי חינוך חברתי ומעורבות חברתית בחטיבה העליונה כדי ליצור רצף חינוכי בין התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית בכיתה ט' לבין התכנית בכיתה י'.

מסגרת פעילות	תכני פעילות	מועד פעילות	פעילויות לבחירה
12. סדנת הכנה למחנכי כיתות ולמורים בתחומי הדעת	מומלץ שהמחנכים, וכן מורים ובעלי תפקידים רלוונטיים, ישתתפו בתחילת השנה בסדנה שבה תעלה לדין החשיבות שבהכנה של תלמידי כיתה ט' לחובת ההתנסות במעורבות חברתית במסגרת התכנית להתפתחות אישית ולמעורבות חברתית בכיתות י"ב.	בימי היערכות או בתחילת שנת הלימודים	מצגת מעורבות חברתית לחט"ב
13. שיעורי חינוך בכיתות – מתוך תכנית הליבה לכיתה ט'	המחנכים יקיימו בכיתותיהם 3-4 שיעורים שיעסקו בשיח ערכי על חשיבותה של המעורבות החברתית.	במהלך המחצית הראשונה של השנה	<u>חברת ערבות ומעורבות מי זקוק למי</u> – על מערכת היחסים בין בני נוער לקהילה <u>שייכות ומעורבות</u> – על הקשר שבין תחושת שייכות לבין מעורבות חברתית <u>על ערבות מעורבות ומחויבות</u> – בירור מושגים <u>הנוער כצוק איתן</u> – על המעורבות החברתית של נוער במהלך מבצע צוק איתן
14. שיעורי חינוך בכיתות – הקהילה הקרובה והכנה לכיתה י'	המחנכים יקיימו בכיתותיהם 3-4 שיעורים שיעסקו בהיכרות עם עצמי, במוטיבציה ובכלים לבחירה מושכלת ולקבלת החלטות. המחנכים יקיימו בכיתותיהם 2-3 שיעורים שיעסקו בשונות בקהילה הקרובה.	במהלך המחצית הראשונה של השנה לקראת סוף המחצית הראשונה	<u>פעילויות עיוניות מתוך התכנית לכיתה י': הכנה להתנסות</u> על סדר היום 123: <u>מקום לכולם – האחר הוא אני – לקידום חברת מופת</u>, פעילות 2: <u>לפקוח את העיניים</u> – שונות בקהילה; פעילות 3: <u>פנים אל פנים</u> – להכיר את האחר בקהילה
15. שיעורים בתחומי הדעת	מורי כיתות ט' יקיימו שיעורים בתחומי הדעת – כגון: שפות (עברית, אנגלית, ערבית), אזרחות, ספרות, גאוגרפיה – בנושאים הקשורים למעורבות חברתית של בני נוער.	במהלך המחצית הראשונה של השנה	<u>הפיקוח על הוראת העברית – התנדבות בקרב בני נוער – משרד החינוך</u> <u>דוגמה למערך שיעור באנגלית התנדבות בני נוער</u>
16. התנסויות קבוצתיות בקהילה בליווי מבוגר משמעותי	- רכז החינוך החברתי או רכז המעורבות החברתית יחשוף את התלמידים לתחומי מעורבות שונים בקהילה. - מומלץ שהמחנכים יחלקו את התלמידים לקבוצות בנות 3-8 תלמידים, כאשר כל תלמיד ישובץ בתחום התנסות בהתאמה לנטיותיו ולרצונותיו. - מומלץ להצמיד לכל קבוצה חונך מבוגר (עובד או גמלאי) מתחום ההתנסות שילווה את התלמידים על בסיס שבועי. - במפגשים הראשונים, התלמידים ילמדו על תחום העיסוק של המלווה, ובהמשך יבנו אתו מיזם חברתי. - החונכים של הקבוצות ילוו את התלמידים במהלך ביצוע המשימות ויקיימו אתם שיחות מעקב, עיבוד ורפלקציה.	באמצע השנה במהלך המחצית השנייה של השנה	<u>ראיונות עם תלמידי החטיבה העליונה</u> <u>מודל היועצות טבלת פעילויות לשעה הפרטנית</u>
17. אירוע מסכם	שיתוף השכבה, בית הספר ומשפחות התלמידים בחוויות ובמסקנות מההתנסויות במעורבות חברתית במהלך השנה.	בסוף השנה	<u>שיתוף הסביבה בתהליך השנתי ובסיכומו</u>

Speaking Lesson Plan: Community Service (volunteering)

Varda Levanon

Lesson Objectives: By the end of the lesson, students will be able to express their opinion, orally and in writing, about the pros and cons of obligatory volunteering.

Rationale: students in 10th grade are required to do 60 hours of volunteer work in the community. A discussion in English about this requirement could serve as an opportunity of enriching their language skills by relating to a most relevant topic in their everyday life.

Domain	Activity	Time	Class Organization
Appreciation of Language, Literature and Culture	<u>Introduction</u> Brainstorm the concept "volunteering". Students will express their opinions about volunteer work. The teacher will write their answers as a "mindmap" on the board.	5 min.	Entire class
Social Interaction	Teacher will write a question on the board: "Can volunteer work be mandatory?" In groups, students will share their opinions about the question and write a group's opinion.	15 min.	Groups of 5-6 students
presentation	Each group will choose a representative who will report the group's opinion to the class. The teacher will write main points on the board.	20 min.	Entire class
	<u>Closure</u> The teacher will summarize the discussion, stressing the importance of community service and volunteer work.	5 min.	Entire class

Speaking Lesson: Group Discussion

Topic: Volunteering

Names of group members

1. _____	3. _____
2. _____	4. _____

Question for Discussion: *Can volunteer work be mandatory*

- Discuss the question with your group members. Write at least three reasons for your group's opinion.
- Choose a representative who will present your group's opinion to the class.

Reason 1

Reason 2

Reason 3

Your group representative is: _____

ראיונות עם תלמידי החטיבה העליונה

מטרה

להביא את התלמידים ללמוד מניסיונם של בני נוער בוגרים מהם על ההתנסות במעורבות חברתית.

מהלך הפעילות

שלב א': הכנה למשאל

המנחה יציג בפני המשתתפים, או יבנה אתם, רשימה של תחומי התנסות במעורבות חברתית. המנחה יסביר למשתתפים שבמהלך השעות הקרובות תהיה להם הזדמנות לראיין את תלמידי הכיתות הגבוהות על ההתנסויות שלהם במעורבות חברתית. המנחה יחלק את התלמידים לקבוצות של 3-4 משתתפים. כל קבוצה תציע חמש שאלות לשאול את תלמידי החטיבה העליונה ביחס להתנסויותיהם. יש להדגיש שמטרת השאלות היא ללמוד על ההתנסות במעורבות חברתית. חשוב לשאול שאלות פתוחות, קצרות וממוקדות, המעודדות את הנשאלים להשיב בפירוט. יש להתחשב בנשאלים, לפנות אליהם בנימוס ולבקש את הסכמתם להתראיין.

שאלות לדוגמה

- באיזה תחום התנסית?
 - כיצד בחרת בתחום ההתנסות?
 - מה למדת על עצמך במהלך ההתנסות?
 - מה למדת על אחרים – בבית הספר, בקהילה, בחברה הישראלית?
 - מה הרגשת שתרמת?
 - מה תרמה לך ההתנסות במעורבות חברתית?
 - מה תוכל להמליץ לנו לקראת ההתנסות שלנו?
- המנחה יאסוף את השאלות מכל הקבוצות ויחד ינסחו 5-6 שאלות מוסכמות ומשותפות.

שלב ב': יציאה למשאל

המשתתפים יצאו לראיונות בזוגות או בקבוצות קטנות. בבית ספר שש שנתי, המשאל יתקיים בחטיבה העליונה בתוך בית הספר. בבית ספר תלת שנתי, המשאל יתקיים בחטיבה עליונה סמוכה. כל קבוצה תראיין לפחות חמישה תלמידים בוגרים – כל תלמיד מתחום התנסות אחר. כל קבוצה תתעד את התשובות בצורה מסודרת.

שלב ג': סיכום המשאל

לאחר הראיונות, כל קבוצה תכין שקופית שתסכם את הממצאים שלה ותציג אותה לפני הכיתה. שאלות לדיון המסכם:

- מהן התרשמויותיכם מהראיונות עם התלמידים הבוגרים?
- מה אתם יכולים ללמוד מהתשובות שקיבלתם?
- מה למדתם על חוויית ההתנסות במעורבות חברתית?
- באיזו מידה המידע שקיבלתם על תחומי ההתנסות השונים יעזור לכם בבחירת תחום ההתנסות שלכם?
- אילו שאלות נוספות יש לכם על ההתנסות במעורבות חברתית?